

СОБАТА

ЈУНАС КАРЛСОН

Книгата е објавена со финансиска
поддршка од Советот за култура на
Кралството Шведска

БИБЛИОТЕКА – АКВАМАРИН

Главен уредник
Филип Димевски

Јазична редакција
Филип Димевски

Наслов на оригиналот:
Jonas Karlsson
Rummet

Copyright © Jonas Karlsson 2009

**“Published by agreement with
Salomonsson Agency”**

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Наталија Лукомска

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

СОБАТА

ЈУНАС КАРЛСОН

(РОМАН)

превод од шведски јазик
Родна Русковска

Скопје, 2017

1

Првпат кога влегов во собата, речиси веднаш се свртив и заминав. Всушност, сакав да одам во тоалет, но ја згрешив вратата. Кога ја отворив, ме заплисна мирис на затворено, но не се сеќавам дали помислив нешто особено во врска со тоа. Немав забележано дека има нешто во тој ходник што водеше до лифтот, освен тоалетите. „Аха“, помислив, „соба“.

Затворив и отворив. Толку.

2

ПРЕД ДВЕ СЕДМИЦИ, почнав да работам во агенција-та и од многу аспекти сè уште бев почетник. И покрај тоа, се обидував да прашувам што е можно помалку. Сакав веднаш да ме прифатат како некој на кого може да сметаат.

Уште од претходната работа бев навикнат да бидам еден од најдобрите. Не бев некој шеф или надреден, туку лице што понекогаш знаеше да ги прекори другите. Не бев секогаш омилен, не бев подлизурко ниту полтрон, но ме ценеа и ме почитуваа, а можеби дури и ми се восхитуваа. Можеби малку и ми се додворуваа? Бев решен што е можно побрзо да го постигнам истото на новото работно место.

Всушност, не предложив јас дека треба да напредувам. Мене ми беше доста добро на претходната работа и се чувствував пријатно во рутината, но некако го израснав тоа место и почна да ме нагризува мислата дека работам нешто што е многу под мојот капацитет, како и дека јас, морам да признам, не секогаш добро се согласував со своите колеги.

Најпосле дојде мојот поранешен шеф, ми стави рака врз рамената и ми рече дека е време да побараме подоро решение. Се прашуваше дали можеби е крајно време да одам понатаму. – *Move on* – така рече тој и направи нагорно движење со раката во воздухот за да ми покаже

во која насока требаше да се движи мојата кариера. Разгледувавме заедно различни алтернативи.

По извесно премерување и премислување, и јас и мојот поранешен шеф се одлучивме за новата голема агенција, а по неколку остварени контакти со луѓе оттаму, можеше да се организира префрлање без особен напор. Синдикатот се согласи и не беше сопирачка, како што знаеше да биде. Мојот поранешен шеф и јас прославивме со чаша безалкохолно пенливо јаболково вино, во неговата канцеларија и ми посака среќа.

Истиот ден кога падна првиот снег врз Стокхолм, се качив со своите кутии по скалите и влегов низ влезната врата на црвената тулна градба. Жената на рецепција ми се насмевна. Веднаш ми се допадна. Имаше нешто во врска со нејзиното однесување. Веднаш знаев дека сум на вистинското место. Го исправив грбот додека зборувате „приказна за успешна кариера“ ми поминуваа низ глава. „Шанса“, си помислив. Конечно имав шанса да процветам и да го остварам сиот свој потенцијал. Да бидам тоа што отсекогаш сум сакал да бидам.

Новата работа не нудеше повисока плата. Поточно, обратно, нудеше помалку привилегии во однос на флексибилноста на работното време и платениот одмор. Згора на тоа, требаше да работам на работна маса во отворена канцеларија без паравани. И покрај тоа, се чувствував ентузијастички и имав желба да се истакнам и да покажам за што сум способен уште на самиот почеток.

Разработив сопствена стратегија. Доаѓав половина час порано наутро и следев сопствена секојдневна шема: педесет и пет минути сконцентрирана работа, потоа пет минути пауза, вклучително и пауза за мала нужда. Избегнував непотребно дружење по пат до тоалетот. Барав и позајмував претходни рамковни одлуки за да проучам кои изрази се повторуваа и ја сочинуваа

основата на формулациите. Навечер и за време на празниците ги препрочитував структурите и ја откривав неофицијалната комуникација на одделението.

Сево ова го правев за брзо и со леснотија да навлезам во работата и така да добијам одлучувачка предност во однос на колегите што веќе беа запознаени со работното место и со условите.

3

Најблиску до моето биро беше Хокан, кој имаше зулуфи и црни подочници. Хокан ми помагаше околу разните практични детали. Ме шеташе наоколу, ми даваше брошури и ми испраќаше електронски писма со секакви информации. Веројатно тоа му беше добредојдена оддишка од работата, шанса да избега од обврските затоа што цело време му текнуваа нови работи што требаше да ги знам. Беа или во врска со работата, со нашите колеги или со добрите ресторани во соседството што ги препорачуваше за ручек. По некое време, морав да му покажам дека дури и јас имам потреба да бидам оставен на раат за да работам непречено.

– Смири се – му реков кога се појави со уште една папка и сакаше да му посветам внимание. – Може малку да се потсмириш?

Се смири веднаш и стана многу поповлечен. Веројатно се лутеше затоа што му сржив одеднаш. Тоа сигурно лошо се вклопуваше со претставата за еден нововработен, но добро се вклопуваше со претставата за амбициозен човек со жестока тактика што сакав да ја создадам за себе.

Полека, но сигурно ги идентификував оние што седеа најблизу до мене, нивните карактери и нивната позиција во хиерархијата. Зад Хокан седеше Ан. Жена во своите педесетти. Изгледаше паметно и амбициозно,

но и личеше на човек што мисли дека го бидува за сè и сешто и што сака секогаш да има право. Јасно беше дека сите ѝ се обраќаа нејзе кога немаа храброст да разговараат со шефот.

Имаше врамен детски цртеж до компјутерот. На него имаше сонце што се спушташе во морето. Беше неправилен затоа што зад сонцето, од двете страни, на хоризонтот, се гледаа парчиња копно, што беше невозможно. Веројатно имаше некаква емотивна вредност за неа, иако не беше пријатна глетка за другите.

Спроти Ан седеше Јорген. Голем и силен, но сигурно без некој особен интелект. На бирото и на компјутерот имаше залепено шеговити и досетливи пораки, како и разгледници, кои очигледно немаа врска со работата и кои го покажуваа неговиот афинитет кон баналното. Во речиси прецизни интервали ќе ѝ прошепотеше нешто на Ан и ќе се слушнеше нејзиното пискање „Ама, ајде, бе, Јорген“, како штотуку да ѝ кажал мрсен виц. Имаше голема разлика во години меѓу нив. Претпоставував дека се работи за разлика од најмалку десет години.

Зад нив седеше Јон, тивок господин во своите шеесетти години, кој работеше со средствата за финансирање на надзорните патувања. Крај него седеше една за која мислам дека се викаше Лизбет. Не знам. Немав намера да прашувам. Ми се немаше претставено.

Бевме вкупно дваесет и тројца и речиси сите имаа параван или малечок сид околу масата. Само Хокан и јас бевме сместени на отворено. Хокан рече дека набргу ќе донесат паравани и за нас, но јас реков дека не е толку важно.

– Немам што да кријам – реков.

Со текот на времето најдов некаков ритам во своите педесет и петминутни периоди и работата течеше. Правев напор да се држам до распоредот и да не дозволам да ме вознемируваат на половина без оглед за што

се работеше, дали за пауза за кафе, муабет, телефонски разговор или за посета на тоалетот. Понекогаш ми се примочуваше уште во првите пет минути, но се трудев да издржам докрај. Каков мевлем за душата, но и за зацврстување на карактерот, а најголема награда беше олеснувањето на притисокот.

Имаше два пата до тоалетот. Едниот, околу аголот, крај зелената палма, беше наводно покус од другиот, но бидејќи тој ден чувствував потреба за промена, го избрав подолгиот, кој минуваше покрај лифтот. Тогаш првпат влегов во собата.

Ја увидов својата грешка и продолжив покрај големата пластична корпа за собирање хартија, до вратата покрај неа, што излезе дека е прв од трите тоалети.

Се вратив тамам навреме за следниот педесет и петминутен период и, кога заврши денот, речиси веќе зборавив дека сум ја отворил вратата на дополнителната просторија.

4

Вториот пат кога влегов во собата, барав хартија за копирање. По секоја цена сакав сам да се снајдам. Покрај сите понуди да прашувам за работи, не сакав да се изложувам на такво понижување и мал презир поради тоа што отворено покажував дупки во своето познавање на просторот. Ги забележував малите брчки од стрес што им се појавуваа на сите кога ќе поставев прашање. Не можеа да знаат дека планирам да стигнам до врвот на агенцијата. Да бидам некој кого ќе го почитуваат. А и не сакав да му давам повод на Хокан да ја одбегнува работата.

Така, ги прегледав сите вообичаени места за хартија, местата на кои во повеќето канцеларии обично имаше хартија за копирање, но немаше ништо никаде. На крајот, свртив зад аголот, покрај тоалетите каде што мислев дека видов мала просторија.

Отпрвин не можев да го најдам прекинувачот за светло. Ги напипував сидовите на двете страни од вратата и на крајот се откажав, излегов и открив дека е на надворешната страна. „Колку чудно место“, помислив и влегов.

Помина време додека да почнат да треперат светлата, но набргу видов дека нема ни хартија за копирање. И покрај тоа, почувствував дека има нешто посебно во врска со тоа место.

Собата беше доста малечка. Имаше биро во средината. Имаше и компјутер, фасцикли на една полица. Имаше

пенкала и други канцелариски материјали. Ништо особено. Но сè беше во совршен ред.

Чисто и уредно.

На едниот ѕид стоеше еден голем светкав шкаф за архивирање со вентилатор за биро врз него. Темнозелен тепих го покриваше целиот под. Исчистено. Избришана правта. Сè средено под конец. Изгледаше малку наместено. Подготвено. Како соба што чекаше некого.

Излегов, ја затворив вратата и ја изгасив струјата. Од чисто љубопитство, ја отворив повторно вратата. Имав чувство дека мора да проверам. Како да знам дека не свети светлото внатре? Одеднаш станав несигурен како беше, дали нагоре или надолу беше запалено или изгасено. Целото решение да се стави прекинувачот на надворешната страна беше чудно. Нешто слично со светлото во фрижидерите. Сирнав во собата. Беше темно.

5

Следниот ден дојде мојот шеф со слаба коса во памучен џемпер до нашето биро во големото пространство на канцеларијата. Се викаше Карл и неговиот памучен џемпер не изгledаше како да е нов, но изгledаше како да е скап. Застана на страната на Хокан и истакна, без воведен пријателски муабет, дека ми се валкани чевлите.

– Мислиме и на подот – рече и покажа со прстот кон една метална корпа со сини пластични штитници што висеше на сидот, веднаш до вратата.

– Секако – реков. – Нормално.

Ме потчукна по рамото и замина.

Мислев дека е чудно што не се насмевна. Нели таков вид забелешки обично се олеснуваат со малечка насмевка? За да покажеш дека сте сепак пријатели или за јас како новодојден да се чувствувам добредојден? Беше непријатно да те укорат толку директно. Неочекувано ме вознемири во работењето и седев долго време со непријатно чувство дека некој ми одржал лекција. Ме нервираше што мене не ми текна на штитниците за чевли. Нормално дека ќе ми текнеше да имав доволно време да забележам.

На овој начин направи да се чувствувам истовремено глупаво и несигурно, кога во суштина бев еден од поаметните. Впрочем, беше непријатно да си замине некој на таков начин. Ги броев сите грешки што ги имаше направено мојот нов шеф во тоа кусо време и стигнав

до три. Плус еден мал прекршок. Значи, три или четири, зависи како гледаш на работата.

Хокан, кој, нормално, слушна сè, беше необично тивок и изгледаше зафатен со некој документ. „Само ти преправај се“, помислив. „Преправај се.“

Се наведнав и ги одврзав чевлите иако бев во средина на еден од своите педесет и петминутни периоди за работа и за такво нешто требаше да се погрижам на една од кусите паузи.

Погледнав наоколу по просторијата. Сите беа зафатени со своја работа. Сепак, чувствував дека сите ме видоа кога отидов по чорапи до кујната на другиот крај на канцеларијата и зедев крпа. Избришав колку што можев подобро, зедев два сини штитници за чевли и ги ставив на чевлите. Шушкаа кога ја враќав крпата. Се обидов да видам дали некој носи штитници за чевли, но сите носеа или влечки или обични чевли. „Требаат чевли за внатре“, помислив.

Напишав белешка и ја ставив на актовката.

Купи влечки.

Потоа отидов до автоматот за кафе и го притиснав копчето. Си помислив дека секако ми е уништен тој педесет и петминутен период. Едноставно бев принуден да чекам и да почнам од почеток кога ќе почне следниот.

Светилката пред малата кујна беше прегорена и требаше да се смени. Кога извлеков една од фиоките со есцајг, открив дека таму има многу нови светилки. Би требало да е многу лесно да се одврти прегорената и да се стави нова. Беше чудно што никој немаше решено толку едноставен проблем.

Кафето беше претопло за да се пие веднаш. Морав да ја преместувам тенката пластична чаша од една рака

во друга за да не ги изгорам прстите, па помислив да се прошетам околу одделението и да ја проширам малку својата друштвена мрежа.

Прво отидов и застанав до масата на Јон. Но, додека стоев таму, помислив дека би било најдобро да се почне со Ан бидејќи таа, чисто географски, беше најблизу до мене и до Хокан. Ако сакав да остварувам контакти, требаше, нормално, да почнам со тие околу мене, па да одам кон пооддалечените. „Како вода што се бранува“, си помислив. Најпосле, Јон направи неподносливо невпечатлива гримаса. Што можеше тој човек да ми даде мене? А што веќе го немав? Ќе беше лошо за некој со мојот профил да има контакт со еден толку измиен човек од постара генерација и веднаш ќе ме ставеа меѓу безличните.

Ан, нормално, беше жена и јас не сакав да се дружам премногу интимно со жени и да изгледам наметливо или умилкувачки, но сфатив дека може да заземам родово понеутрален став уште од самиот почеток. Тоа треба да помогне да ја истакне мојата модерност и да покаже некаква интелектуална флексибилност. Ан сè повеќе се истакнуваше како социјална кралица на одделението. Без оглед дали мене ми се допаѓаше тоа или не, таа изгледаше како да е пајакот во мрежата. Продолжив кон нејзиното биро и опуштено се навалив со сета тежина на едната нога за да нема сомнение дека сум отворен за разговор. Ме погледна и праша дали ми треба помош за нешто.

– Не – реков.

Продолжи да работи.

Останав уште некое време и го гледав неуспешниот детски цртеж на залез на сонце и размислував дали таа беше свесна за очигледната неправилност. Можеби беше заслепена поради емотивната поврзаност? Во секој случај, детето или внучето заслужуваше да биде предупредено за грешката за да може да ја поправи следниот пат кога ќе црта. Неукажувањето на вакви работи сигурно

ќе имаше негативно влијание врз неговите оценки по ликовно образование.

По некое време, сфатив дека мојот патент, а и со тоа, моите препони зад него, се наоѓаат на иста висина со нејзиното лице. Затоа, малку го свртев телото за да најдам понеутрална позиција и се најдов случајно веднаш зад нејзиниот стол, поради што исто така се почувствував чудно. Особено затоа што таа изгледаше како да не се грижи воопшто за мене. Го дував малку кафето и чекав да каже нешто. Почнав да се чувствувам малку чудно што стоев таму. Јорген го подигна накратко погледот кон мене и решив да ѝ дадам десет секунди. Кога поминаа, заминав оттаму со примена порака што беше јасна: не бев пожелен.

Хокан седеше и чукаше на машината, а јас се прашував дали навистина пишував нешто или само сакаше да остави впечаток дека е зафатен.

Носеше едно изабено сино кадифено палто, кое оставаше впечаток на запуштеност, особено во комбинација со долгите зулуфи, кои некако беа посоодветни за седумдесеттите. Се прашував зошто не го соблече. Додека седев и го гледав, ми текна дека синото палто ме вознемирува уште од изутрината, уште пред ситуацијата со штитниците за чевли, крпата и инцидентот со Ана. Воопшто не ми се допаѓаше палтото. Еднаш, кога ги испразни џебовите на масата, видов дека извади цело купче истуткани влажни марамчиња. Некои изгледаа како да се веќе употребени. Изгледаше уморно. Можеби излегуваше и се забавуваше по цели ноќи? Како и да е, требаше да внимава да не страда работата.

Тој ден не влегов веќе во собата. Сепак, помислив на неа неколкупати. Како да помислував: „Треба да одам во собата.“